

SZÉNHIIDROGÉNKUTATÁS SZENTEGYED ÉS VAJDAKAMARÁS KÖRNYÉKÉN.

Irta : Dr. Méhes Kálmán

(1 térkép)

Az Iparügyi Miniszter rendeletére a m. Földtani Intézet Igazgatósága megbízott, hogy szeptember hó folyamán készítem el Szentegyed és Vajdakamarás községek környékének részletes hegyszerkezeti térképét.

Ezt a területet a Kályáni vám, Visa, Gyulatelke, a széki sóstó, Vasasszentiván, Pujon és Pete községek és kamarási fogadó határolják. A felvételt a kijelölt terület északi részében kezdtem meg, melynek centrumában a szent-egyedi fogadó feküdt. Feladatomat nagyban megkönnyítette és meggyorsította az 1:25.000 térképpal párhuzamosan használt légi fénykép. Sajnos, a déli terület felvételére az Intézet már nem bocsáthatott rendelkezésemre légifényképet.

A légifénykép előnyeit nem kell ismertetnünk más térképekkel szemben azok előtt, akik saját maguk tapasztalhatták, hogy különösen a Mezőségben milyen nagyarányú morfológiai elváltozásokat idézhet elő hosszú évek során a suvadás.

A szentegyedi fogadó környékének felépítésében agyagok, homokkő-konkréciós homokpadok és tufák vesznek részt. A tufa vastagsága e területen eléri az 1 métert is. Habitását tekintve a bálványosváráljai dacit-tufák közé sorolható.

A szentegyedi fogadó körül kimutatott boltozat kisebb brachiantiklinális, közel ÉD-i irányú hosszanti tengellyel.

Szentegyed környékén Papp Simon és Bandat Horst végeztek regionális felvételi munkát. Papp Simon erről a Földtani Közlöny 1942. évi LXXII. köt. 1—3. füzetében számol be, Bandat Horst felvételem során kézirati térképet bocsátott rendelkezésemre. Mind Papp S., mind Bandat H. észlelési adatai meggyeznek a részletmunka során nyert észlelési adatokkal.

A mérésekből megállapítható, hogy a szentegyedi fogadó körül periklinálisan dőlnek a rétegek, ami felboltozódásos szerkezetre mutat. Kivétel a DDNy-i oldal, amelyet egy NyÉNy—KDK-i irányú törés

zár le. A jól feltárt szerkezetet még egy törés szeli át. Ez az Új-tó hosszanti medrén fut keresztül. Ez a két gázos, egy közönséges sóforrásra és egy iszapvulkánra alapított törésvonal *B a n d a t H.* véleménye szerint átfut az egész medencén és a széki és a sajószentandrási sőtömszökre támaszkodik. A törésvonal létezése mellett szól még a tufaszintek magasságának megfigyelhető elugrása és a homokszintek hirtelen megszakadása Szépkenyerüszentmárton és Vicze tájékán. (W e i n.)

A szerkezet kulminációs pontját térkép-vázlatomon az Új-tó szentegyedi fogadó felőli csücskétől délre jelöltem ki.

A begyűjtött anyag iszapolási maradékából *M a j z o n L á s z l ó* az alábbi foraminiferákat határozta meg. *Anomalinák*, *Rotalia beccarii L.*, *Globigerina sp.* és egy bemosott *Globotruncana stuarri de Lapp.* erősen kopott példánya. A szintjelző anomalirák jelenléte szerint a terület korát a helvéciénre tehetjük.

*

Munkaterületem déli részét a feltárások ritkasága és a suvadások gyakorisága jellemzi. A földtanilag nagycn egyhangú területet csak néhány a mezőségi agyagokba betelepült tufacsík tarkítja. A tufák vastagsága helyenként eléri az 5—6 métert (1. sz. kép). Ez a tufa minden bizonnyal a közelben lévő gyéresi tufához tartozik. Vajdakamarásnál (2. sz. kép) jól látható a vastag tufahorizont, amelyet a község lakói építkezés és útkövezés céljaira régóta fejtenek. A déli részt egy DDNy—ÉÉK-i lefutású szinklinális jellemzi. A szinklinális tergelye Vajdakamarás községen fut át és Peténél, a dőlésekből ítélve, valószínűleg DK-nek kanyarodik. A kissé asszimmetrikus szinklinálisban a tufák ÉNy felől DK-felé lejtnek, majd Vajdakamarástól DK-felé újra emelkednek. Mélypontjuk Vajdakamarás keleti végénél van. A kamarási fogadónál megfigyelhető, hogy a tufák az országhatár túlsó oldalán is 420 m fölé emelkednek.

Marokháza és Béré között a tufák térszíni rendellenessége folytán vetőt kell feltételeznünk. Ugyancsak vető mutatkozik az előbbi vetőre merőlegesen Béré és Vajdakamarás között is. A vázlaton jól láthatók a tufák térszíni elugrásai.

Bogácsnál az ottani szénhidrogén indikáció egy kis boltozat déli szárnyában látszik feküdni, bár a boltozat létezését feltárások hiányában dölésekkel nem lehetett kellőképpen alátámasztani.

A déli területet hatalmas suvadások tarkítják. A kályáni vámtól kissé DK-re az Agyagos domb-ról levált hatalmas agyagfal jéghegy módjára úszik a felszínen és lazább részei gleccserszerű mozgással kúsznak lefelé. (3. és 4. sz. kép.)

Kövületanyagot a déli területen sehol sem találtam.